

Europejska Sieć Ekologiczna NATURA 2000

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej zgłosił do Komisji Europejskiej (KE) łącznie 480 obszarów Natura 2000, które zajmują ok. 18 % powierzchni kraju, w tym 364 specjalne obszary ochrony siedlisk i 124 obszary specjalnej ochrony ptaków (8 z nich jest typu C, co oznacza, że mają idealnie pokrywające się granice). Ponadto, funkcjonuje lista obszarów potencjalnych z tzw. Shadow List, czyli obszarów zgłoszonych przez organizacje pozarządowe do KE w formie skargi. Na liście tej znajduje się ok. 101 potencjalnych obszarów siedliskowych i 15 obszarów ptasich, które nie zostały jeszcze uwzględnione w sieci Natura 2000.

W kwestii Natury 2000, w związku z niewypełnieniem unijnych dyrektyw, Polska jest narażona na kary finansowe.

Z całego sektora ochrony środowiska i gospodarki wodnej na sieć Natura 2000 przypada 8 naruszeń prawa unijnego oraz 2 skargi Komisji Europejskiej skierowane do Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (TSWE).

Jedną z ww. skarg jest skarga w sprawie niewyznaczenia 15 obszarów ptasich oraz zmniejszenia granic już wyznaczonych 15 obszarów w stosunku do tzw. IBA (*Important Bird Areas*) będących podstawą wyznaczania obszarów ptasich. Aby uniknąć prawdopodobnych kar w tym zakresie, Polska winna wyznaczyć wspomniane brakujące obszary możliwie jak najwcześniej. Przewidywanym terminem jest koniec lipca br.

Ponadto, Komisja Europejska przedstawiła Polsce 2 naruszenia związane z faktem, że przepisy obecnej ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.) nie transponują we właściwy sposób dyrektyw unijnych (Siedliskowej i Ptasiej). Zadanie to miało zostać zrealizowane do końca 2007 roku poprzez nowelizację ww. ustawy, niestety nie zostało ono wykonane.

W związku z powyższym, należy spodziewać się, że KE ponownie przyśle ostrzeżenie w tej sprawie.

Ponadto, istnieje realne zagrożenie, że KE przygotuje skargę do TSWE w sprawie niewyznaczenia pełnej listy obszarów siedliskowych.

Istnieją także naruszenia związane z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. 2001 nr 62 poz. 627, z późn. zm.), w zakresie ocen oddziaływania na środowisko, które są najważniejszym instrumentem realizacji sieci Natura 2000. W tej kwestii prawodawstwo polskie również wymaga dostosowania.

W świetle wyników inwentaryzacji przyrodniczej, przeprowadzanej przez resort środowiska w latach 2006-2007, sieć Natura 2000 okazała się nie być kompletna. Inwentaryzacja przyrodnicza, którą zlecono z inicjatywy ówczesnego ministra środowiska ujawniła wiele nowych, nieznanych do tej pory występowania siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt.

Jednocześnie, organizacje pozarządowe, autorzy tzw. Shadow List 2006, na podstawie najnowszych danych, przygotowały zaktualizowany dokument o nazwie Shadow List 2008.

W związku z powyższym, Ministerstwo Środowiska przeprowadziło ocenę kompletności sieci Natura 2000, bazując zarówno na wynikach inwentaryzacji przyrodniczej, jak i na monitoringu przyrodniczym prowadzonym na przełomie roku 2006 i 2007. Głównym zadaniem było określenie niezbędnego zasięgu sieci Natura 2000, zgodnie z kryteriami stosowanymi w Komisji Europejskiej. Należy zaznaczyć, że nie wszystkie ostoje wymagają objęcia siecią Natura 2000. Konieczna była zatem analiza luk geograficznych w dotychczasowej sieci obszarów oraz idea opracowania własnych propozycji obszarów z udziałem ekspertów lokalnych.

Ministerstwo Środowiska planuje wykonanie tego zadania z udziałem Wojewódzkich Zespołów Specjalistycznych.

Propozycje wyjścia z impasu.

W poszczególnych województwach powołane zostaną Wojewódzkie Zespoły Specjalistyczne, które będą składały się z ekspertów o dobrej znajomości uwarunkowań lokalnych. Zespoły te we współpracy z Ministerstwem Środowiska zweryfikują całą dostępną wiedzę, aby nadrobić wszystkie zaległości w budowaniu sieci Natura 2000 w Polsce. Aby umożliwić pracę Zespołom, Ministerstwo Środowiska zorganizowało Krajowe Seminarium Biogeograficzne, poświęcone sieci Natura 2000. Celem Seminarium było określenie potrzeb uzupełnienia sieci Natura 2000, a materiałami wyjściowymi zarówno obszary potencjalne, zgłoszone przez

koalicję organizacji pozarządowych w ramach Shadow list 2006, wyniki monitoringu przyrodniczego, ze szczególnym uwzględnieniem typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt z załączników Dyrektywy Siedliskowej, jak również wyniki ww. inwentaryzacji przyrodniczej. Na podstawie ww. danych stwierdzono nowe stanowiska występowania typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków fauny i flory. Z wypracowanego na Seminarium materiału korzystać będą Wojewódzkie Zespoły Specjalistyczne podczas prac nad ukończeniem procesu tworzenia sieci Natura 2000 w Polsce, które przewidywane jest na koniec 2008 r. Na Krajowym Seminarium obecni byli: Główny Konserwator Przyrody wraz z przedstawicielami Ministerstwa Środowiska, Wojewódzcy Konserwatorzy Przyrody wraz z reprezentantami wojewódzkich służb ochrony przyrody, przedstawiciele organizacji pozarządowych (w tym autorzy Shadow list), Instytutu Ochrony Przyrody PAN, a także innych resortów.

Obecnie, priorytetem Ministerstwa Środowiska jest wyznaczenie do końca lipca br. obszarów specjalnej ochrony ptaków. Należy tu dodać, że nowe propozycje obszarów ptasich zostały już rozesłane do właściwych miejscowo rad gmin, z prośbą o opinie i uwagi oraz z materiałami informacyjnymi na temat założeń i funkcjonowania sieci Natura 2000.

W kwestii wyznaczenia obszarów siedliskowych, z racji prac Wojewódzkich Zespołów Specjalistycznych i niekiedy konieczności potwierdzania wyników prowadzonych prac w terenie, wymagany będzie dłuższy termin.

Jak wspomniano powyżej, uzyskanie kompletności sieci Natura 2000 w Polsce przewidywane jest na koniec 2008 r. Jednocześnie, przewiduje się, że Komisja Europejska zatwierdzi przekazaną listę w przeciągu 10 miesięcy, co oznacza, że dopiero pod koniec 2009 r. na nowych obszarach będzie można realizować inwestycje, które mają znaczący wpływ na środowisko.

W Polsce wciąż nie ma wystarczającej świadomości, jaką rangę w polityce Unii Europejskiej ma ochrona przyrody, w tym sieć Natura 2000. Należy tu dodać, że nigdzie na całym świecie nie ma tak dobrze rozwiniętej polityki środowiskowej, jak w Unii Europejskiej.

Niedocenie problemów przez ostatnie kilka lat spowodowało, że Polsce przedstawiono najwięcej naruszeń z całego sektora środowiska, w zakresie

wdrażania Natury 2000 i liczne skargi organizacji pozarządowych. Niestety, nieprawidłowości w realizacji sieci Natura 2000 i stosowaniu procedury ocen oddziaływania na środowisko mogą wpływać na niewykorzystanie funduszy strukturalnych.

Podjęte przez Ministerstwo Środowiska działania zmierzają do całkowitej eliminacji ww. zagrożeń.